

נועם

הכרתי את נועם לראשונה כאשר אכלנו ביחד סעודת שבת, בראשית ימי קידה, לקראת הגעתכם לישוב במסגרת שבת היכרות. בהמשך, במשך כל תקופת מגורינו המשותפים בקידה, עד עזיבתנו, כשכנים המתגוררים בקרוואנים משני עברי הכביש.

העובדה שנועם שרת בימ"מ, התגלתה לי רק לאחר זמן לא מבוטל. זה הפתיע אותי, ותקופה ארוכה חשבתי שהוא בוודאי בתפקיד מנהלתי כלשהו. חיצונית והתנהגותית, הוא לא היה נראה כדמות הלוחם השרירני, הקשוח, כפי התדמית שיש ללוחמים ביחידות מסוג זה. הדבר לא כל כך התחבר לי עם הבחור הצנוע והחייכן, מעט נמוך אף כי מוצק. אני חושב שמעולם לא ראיתי אותו עם מדים. כמובן, שמעולם לא דיבר על עבודתו. רק היעדרויותיו מהבית באופן שאינו שגרתי, העידו לעיתים על כך.

הממשק העיקרי שלנו היה מטע הזיתים. אם איני טועה, נועם נטע את המטע שלו כשנה לאחר נטיעת המטע שלנו. בתחילה, באזור שמדרום ומעל המטע שלנו, המצוי במדרון המזרחי של קידה. לעיתים היינו מתייעצים, מלינים יחד על היעדר אספקת מים מסודרת (עניין שלא נפתר עד היום...), על ספקי ציוד חקלאי מומלצים וכיוצא בכך. במשך הזמן, ראיתי כיצד בעבודה עקבית ועקשנית, המטע של נועם מתרחב והולך. עוד שורה, ועוד חלקה. טיפול מסור בכל עץ – ניכוש העשבים והקוצים, הסירה הקוצנית והלוטם, סביב כל עץ, עיגון בבזנטים ובמיתרים והצבת העצים בתוך חביות כנגד הצבאים, המתחככים בגזעים של העצים הצעירים. לאחר מכן, כשהעצים גדלו והרחיבו שורשים, הוספת עוד טפטפת על צינור ההשקיה, וכך במשך שנים. בשונה ממני, נועם היה רציני ויסודי בעניין, והשקיע בראש-מערכת השקיה גדול יחסית, בקניית הטנדר-סוברו הידוע, ובצינורות 50, עם קוטר גדול, שצפו את הנולד. בתקופה שגרנו בקידה, הייתי רואה את נועם יורד למטע או עולה ממנו, ולא הבנתי כיצד הוא מספיק לעשות זאת בצד עבודתו התובענית. בכל אופן, מסתבר שהמטע של נועם נענה לו והראה שהוא יודע להעריך את ההשקעה. העצים התפתחו הרבה יותר משלנו, וגם אותם אלה שניטעו מאוחר יותר, כבר מזמן נראים הרבה יותר ותיקים.

בשלב מסוים, כאשר דובר על הכנת תב"ע לקידה, נודע לנועם על הכוונה לפריצת דרך לקידה מכיוון מזרח, מצומת גדעון, כדי להתגבר על בעיית השטחים הפרטיים עליהם נמצא כביש הגישה הנוכחי. התוואי המתוכנן אמור לעבור דרך השטחים עליהם נמצאו המטעים שלנו. נוצר מתח בין הרצון שלא להפריע להתפתחות ההתיישבות בכלל וקידה בפרט, ובין הדאגה למטע, בן טיפוחיו. נועם עדכן אותי, והצטרפתי אליו בניסוח מכתב למועצה בעניין (עדיין ממתנינים להתייחסות...). ככל שאני זוכר נכון, נועם הסביר שהמטע אינו רק עניין "נדל"ני", אלא הוא הוא ההתיישבות, ולכן לא צריך להתבייש מלפנות למוסדות בעניין במטרה למזער את הנזק. דעתו היתה שככל הניתן, יש לנסות למנוע פגיעה בהתיישבות גם אם בשם ההתיישבות. יחד עם זאת, היה ברור לו שככל שלא תהיה ברירה, מאחר ומדובר בעניין דרמטי בחשיבותו ליישוב, צרכי הציבור והכלל יגברו.

בהמשך, לאחר שעזבנו את קידה, הביקורים שלנו במטע הפכו נדירים למדי, ונועם הפך להיות העוגן שלנו לעניין המטע. אם היה צריך לבדוק משהו במערכת השקיה, לדווח על פיצוץ בצנרת, נועם היה הכתובת ובחלק גדול מהמקרים גם יוזם בעצמו. אם אחד הילדים היה מגיע בטרמפים לעבוד קצת, ללא כלים, היה ברור שהולכים לנועם להביא טוריה. כך גם אם קרה ששכחתי להביא כלי עבודה,

או שבדיוק היה חסר מחבר לצינור 25, הייתי הולך לבקש מנועם. בעצם די הסתמכנו על כך, שיהיה מי שיציל את המצב. אין צורך לומר שבכל המקרים האלה נועם היה נענה בחפץ לב ובשמחה, ומזכיר תמיד לומר שלא נהסס לבקש ולהיעזר. הרגשתי שכמו שהמטע שלו חשוב לו, כך גם חשוב לו שהמטע השכן יתפתח, כי לא מדובר רק על עזרה לחבר, אלא יש גם ערך כללי לעניין.

מבחינתי, נועם היה מושבניק. וצריך להבין – "מושבניק" במשפחתנו היא אחת המחמאות היותר גדולות, כמי ששורשיהם בכפר פינס. המושג מבטא את החיבור לאדמה ולארץ, את הפשטות, המעשיות, וגם לעיתים את התמימות, ואולי צריך לומר – את עידן התמימות. לא מדברים הרבה, עובדים קשה ועושים מה שצריך. אצל נועם זה כמובן היה מעבר להיבט החקלאי, בכל אורחותיו.

באחת השיחות שהיו לי עם נועם, דיברנו על התנהלות אנשי השירות המשפטי הציבורי במדינה בכל הנוגע לערכים היהודיים, ערכי ההתיישבות וכיוצא בכך. זה היה עוד לפני שהנושא הפך פופולרי עד כדי נדושות, כפי שהוא בשנים האחרונות. ניסיתי להציג את הטיעונים כפי שנאמרים מפייהם להצדקת העניין. נועם לא הצליח להבין את ההתנהלות. זה לא היה עניין של הסבר הגיוני כזה או אחר – ולנועם לא היה חסר הגיון. נדמה לי שהוא פשוט לא היה מסוגל להיכנס ל"ראש" המניפולטיבי, ה"איפכא-מסתבראי", המתעלם או מדלג מעל האמיתות הפשוטות, היסודיות, של שיבת ציון והקיום היהודי הריבוני בארץ ישראל. כך גם באופן דומה, בשיחה אחרת, ביחס להתנהלות מנהיגי השמאל בכלל. זה פשוט לא הסתדר לו. הוא היה טוב מדי ומאמין מדי, מאמין גם בעם ישראל, בשביל לקבל את זה.

במילים הקצרות האלה אין סיפורי מופתים. לא מעשים הרואיים, אפילו לא משהו עם "פאנצ", או איזו פואנטה מפילה. ולא בגלל שלא היו כאלה אצל נועם. אלא בגלל שככה אני חוויתי אותו. השיחות והמפגשים שלי עם נועם היו סביב חיי יום יום, בתוך השגרה והמצויאות, אשר צריך להודות, שהם אפורים בדרך כלל. אבל הם אלה שעושים את האדם למה שהוא, ולמה שהוא מקרין כל העת על סביבתו. המפגשים האלה לוו בהרבה השתאות מצידו, על התכונות הבולטות של נועם. הצניעות, השקט, הנחישות, החריצות וההתמדה. הפשטות-עד כדי תמימות. החברות וטוב הלב.

ומילה על טוב הלב. הרב חנן פורת ז"ל, הטביע, בראיון עיתונאי כחצי שנה לפני פטירתו, משפט שהפך למאפיין אותו, וגם נבחר לשם אחד הספרים עליו – "רציתי להיות טוב". הביטוי "בחור טוב" נשמע בדרך כלל ביטוי מנמיך, כאילו – בסדר כזה. המינימום הנדרש. אולם במבט מעמיק יותר, ה"טוב" הוא ביטוי גבוה, אולי הגבוה ביותר. על שמואל הנביא נאמר "והַנְּעֹר שְׂמוּאֵל הַלֵּךְ וַיְגַדֵּל וְטוֹב גַּם עִסָּה וְגַם עִסְאֵנְשִׁים" (שמואל א', ב, כו). המשנה במסכת אבות, פרק ב' משנה ט', מתארת את מחלוקת חכמים בעניין הדרך הישרה שידבק בה האדם:

אָמַר לָהֶם [רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו], צֵאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹהִי דֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּדְבַק בָּהּ הָאָדָם. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, עֵין טוֹבָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֶבֶר טוֹב. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שָׁכֵן טוֹב. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַרְוָאָה אֶת הַנוֹלָד. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם, רוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף מַדְבְּרִיכֶם, שֶׁבְּכָל דְּבָרָיו דְּבָרִיכֶם.

הלב הטוב היא הדרך הישרה, כיון שמי שהוא בעל לב טוב, מי שהוא "טוב", כל פועלו ואורחותיו הם טובים.

נועם היה בעל לב טוב, באופן נדיר. הוא היה טוב, גם עם ה' וגם עם אנשים. יהי זכרו ברוך.

חנן ארליך